

การออกแบบการสื่อสารในรูปแบบวิถีใหม่

Communication Design in New Normal

พิชญา สกุนวิทย์*, อังคณา อ่อนธานี** และจักรกฤษณ์ จันทะคุณ***
Phitchaya Sakunwit, Angkana Onthanee and Jakkrit Jantakoon

Received: April 24, 2021 Revised: June 7, 2021 Accepted: June 24, 2021

บทคัดย่อ

สถานการณ์ของโลกาภิวัตน์หรือการเข้าสู่ยุคดิจิทัล กระบวนการสื่อสารถือได้ว่าเป็นหนึ่งในหัวใจที่สำคัญสำหรับการบริหารจัดการเพื่อให้ภารกิจต่างๆ บรรลุตามเป้าประสงค์ และจากกรณีวิกฤตของไวรัสโควิด-19 ที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในขณะนี้ วิถีใหม่ (New Normal) จึงเกิดขึ้นในสังคมโลกปัจจุบัน เป็นแนวทางที่จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร วิถีปฏิบัติและการจัดการ มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะรักษาวินัยดั้งเดิมหรือระลอกอดีต จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตไปพร้อมกันทั่วโลก ด้วยลักษณะของการสื่อสารที่รวดเร็ว อิสระ ไร้พรมแดน และไม่เห็นหน้าของอีกฝ่าย ทำให้การรับรู้และการใช้ชีวิตมีลักษณะที่แตกต่างจากอดีต ทักษะชีวิตใหม่ๆ ต้องได้รับการเรียนรู้และฝึกฝน ทักษะความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Quotient) จึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการสื่อสารในยุคดิจิทัล ซึ่งการสื่อสารโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหนึ่งในทางเลือกที่สามารถบรรเทาภาวะวิกฤตได้ถึงในระดับหนึ่ง ทั้งนี้การออกแบบการสื่อสาร เป็นการออกแบบที่มุ่งสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคล การสื่อความหมายนี้จะปรับปรุงรูปแบบเป็นการออกแบบที่มุ่งให้สื่อส่งไปนั้น เข้าใจง่าย จดจำง่าย ดึงดูดความสนใจ ด้วยวิธีการจัดทำเป็นตัวอักษร ภาพสัญลักษณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ และการแพร่ภาพทางสื่อต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นการออกแบบการสื่อสารจำเป็นต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอหรือไม่ก็ต้องถูกคิดค้นขึ้นใหม่ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ การออกแบบการสื่อสารในรูปแบบวิถีใหม่ จึงมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของสังคมที่จะต้องปรับพฤติกรรมตามสถานการณ์ได้นั่นเอง

คำสำคัญ: การสื่อสาร, การออกแบบ, รูปแบบวิถีใหม่

* นิสิตหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Abstract

The environment of globalization or the digital age. The communication process can be considered as one of the key aspects of management in order to achieve its objectives. And from the crisis of the Covid-19 virus that is spreading at the moment, a new way (New Normal) has occurred in today's world society. It is a guideline to change behavior. This new lifestyle It consists of a way of thinking, a way of learning, a way of communicating, a practice and a management. Humans have to adapt to cope with the present rather than maintain traditional ways or remember the past. It is necessary to change lifestyles all over the world. With the nature of communication that is fast, free, without borders and without seeing the face of the other party. It makes perceptions and lifestyles look different from the past. New life skills must be learned and practiced. Digital Quotient skills are therefore important. especially communication skills in the digital age Digital communication is one of the driving forces that can alleviate the crisis to a certain extent. The communication design It is a design that aims to create interpersonal understanding. This interpretation will improve the format. It is a design that aims to make the media delivered to be easy to understand, easy to remember, and attract attention. by the method of making letters, symbols, print media and media broadcasting, etc. Therefore, communication design needs to be constantly evolving or it has to be invented. to meet human needs Communication design in a new way Therefore, it is related and related to the daily life of society that has to adjust behavior according to the situation.

Keywords: Communication, Design, New Normal

บทนำ

"New Normal" ทับศัพท์ว่า "นิวนอร์มัล" (ราชบัณฑิตยสภา, 2563, หน้า 167) ได้บัญญัติศัพท์ หมายถึง ความปรกติใหม่ หรือฐานวิถีชีวิตใหม่ ซึ่งคำว่า New Normal ได้มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือ COVID-19 วิถีใหม่ (New Normal) หรือความปรกติใหม่ เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีตและกลายเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตใหม่ของสังคมมนุษย์และระบบสังคมใหม่ของโลกไปแล้วนั้น ในช่วงที่มีการระบาดของไวรัสโควิด 19 เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสุขภาพของประชากรทั่วโลก ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างความปลอดภัยและลดการแพร่กระจายของเชื้อ ทุกคนทั่วโลกต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมากในการดูแลตนเอง เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมและการใช้ชีวิต กล่าวคือ

1. อุปกรณ์หน้ากากอนามัยและแอลกอฮอล์เจล เข้ามามีบทบาทที่เป็นอุปกรณ์ในการป้องกันตนเองเป็นที่ต้องการใช้กันมากขึ้นจนเป็นเรื่องปกติ และการวัดอุณหภูมิของร่างกายโดยใช้เครื่องวัดอุณหภูมิ ก่อนเข้าร้านค้าหรือเกือบจะทุกสถานที่ที่ต้องมีการรวมเพื่อพบปะกัน โดยจะต้องผ่านการตรวจวัดอุณหภูมิร่างกายไม่เกิน 37.5 องศาเซลเซียส จึงจะได้รับอนุญาตให้เข้าพื้นที่ เพราะอุปกรณ์เหล่านี้เป็นวิธีการป้องกันจากความเสี่ยงจากการติดเชื้อโรครวมถึงการแพร่กระจายเชื้อโรคไปยังบุคคลอื่น

2. มีการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ทั้งในแง่ของร่างกายและจิตใจ ความเชื่อใจกันที่เคยแสดงออกมาผ่านทางเรามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของมนุษย์ (Human Touch) จะน้อยลง ลดการพบปะผู้คนในสังคมหันมาใช้ชีวิตและทำงานที่บ้าน มีเวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น ทำให้ผู้คนมองเห็นแนวทางที่จะสร้างสมดุลชีวิตระหว่างอยู่บ้านมากขึ้น หลีกเลี่ยงการสัมผัสกันโดยไม่จำเป็น วัฒนธรรมในการทักทายของผู้คน โดยเฉพาะหลายๆ ชนิตินตะวันตกที่เคยจับมือ สัมผัสตัวกันเปลี่ยนแปลงไป

3. ผู้คนเริ่มให้ความสำคัญกับรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพปลอดภัยและสะอาด โดยเน้นอาหารที่มาจากธรรมชาติหรือผลผลิตจากการเกษตรที่ได้ผ่านกระบวนการผลิตทางเกษตรที่ปลอดสารเคมี (Organic) มากขึ้น

4. ผู้คนนิยมการออกกำลังกายมากขึ้น หันมาดูแลสุขภาพของตนเองมากขึ้นใส่ใจตนเองและรักตัวเองมากขึ้น

5. การสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) จะกลายเป็นความสำคัญหลักในการดำรงชีวิต ไม่ใช่แค่คน Gen C (Generation C) แต่คือคนทุกรุ่นทุกวัยจะสามารถใช้การสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) ได้อย่างคุ้นเคย

6. เทคโนโลยีกลายเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน ทั้งการทำงานที่บ้าน (Work From Home) การบริการจัดส่งอาหารถึงที่หมาย (Food Delivery) การซื้อของออนไลน์ (Shopping Online) รวมถึงการเรียนออนไลน์ และการสื่อสารในรูปแบบออนไลน์ทุกรูปแบบเริ่มมีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น หรือแทบจะเป็นการสื่อสารในชีวิตประจำวันของคน

การสื่อสารในยุคปัจจุบันหรือการสื่อสารยุคโลกไร้สาย (Digital Time) เป็นการสื่อสารที่มุ่งเน้นความสะดวกสบายของผู้ใช้และประสิทธิภาพของข้อมูลที่ใช้ในการสื่อสารเป็นหลัก ผู้สื่อสารจะต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างดี จึงจะสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต

ของมนุษย์และสังคม เมื่อสังคมมนุษย์ยังคงเลื่อนไหลไปอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารจึงหมุนตามสังคมโดยมีเทคโนโลยีและวิถีชีวิตของมนุษย์เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนแห่งการเปลี่ยนแปลงไปสู่อนาคต การสื่อสารในรูปแบบใหม่ เทคโนโลยีใหม่ๆ พัฒนาการสื่อสารให้มีความทันสมัยสนองตอบความต้องการด้านการสื่อสารของมนุษย์อยู่ตลอดเวลา เทคโนโลยีทางการสื่อสารเหล่านั้น กำลังจะเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมให้อยู่กับการสื่อสารอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการสื่อสารในยุคปัจจุบันจึงเป็นตัวช่วยในโลกวิถีใหม่ในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี เพราะโลกไร้สายในการสื่อสารยุคนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสื่อสารของคนไปด้วย (อานวย เดชชัยศรี, และณัฐกานต์ ภาคพรต, 2562, หน้า 85) ไม่ว่าจะเป็นการเชื่อมต่ออุปกรณ์แบบไร้สาย (Wi-Fi) เป็นระบบเชื่อมต่ออุปกรณ์ที่ทำงานบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ไร้สาย (Wireless LAN) โดยใช้คลื่นสัญญาณวิทยุทำให้สามารถติดต่อสื่อสารข้อมูลได้ระหว่างอุปกรณ์นั้นๆ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรืออีเมล (Electronic Mail หรือ E-Mail) เป็นการใช้อุปกรณ์ส่งข้อความในรูปแบบของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังบุคคลอื่น การสื่อสารนี้ผู้ใช้จะต้องมีที่อยู่ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้รับหรืออีเมลแอดเดรส (E-Mail Address) เช่น banana123@yahoo.com นอกจากนี้ยังสามารถส่งข้อมูลได้หลายรูปแบบในปริมาณที่มากกว่าการส่งข้อความผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Short Message) และสามารถส่งข้อมูลไปยังผู้รับหลายๆ คนได้ในเวลาเดียวกัน บลูทูธ (Bluetooth) เป็นระบบเชื่อมต่ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อสื่อสารระหว่างอุปกรณ์นั้นๆ โดยอาศัยคลื่นความถี่หรือสัญญาณวิทยุ ตัวอย่างการเชื่อมต่อบลูทูธ เช่น การเชื่อมต่อระหว่างคอมพิวเตอร์แบบพกพา กับโทรศัพท์เคลื่อนที่ การเชื่อมต่อระหว่างโทรศัพท์เคลื่อนที่กับหูฟังแบบไร้สาย (Small Talk) การสนทนาออนไลน์หรือแชท (Chat) เป็นการสนทนาระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ปัจจุบันสามารถพัฒนาให้ใช้ภาพกราฟิก ภาพการ์ตูนหรือภาพเคลื่อนไหวต่างๆ แทนภาพผู้สื่อสารได้ นอกจากการสนทนาแล้วผู้ใช้อังยังสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีลักษณะเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ได้ การสนทนาออนไลน์ในบางโปรแกรมจะมีการแบ่งการสนทนาออกเป็นห้องๆ หรือเป็นกลุ่มสนทนาโดยผู้ใช้ทั้งสองฝ่ายจะต้องมีโปรแกรมสำหรับใช้สนทนาวิดีโอทางไกล (Video Conferencing) เป็นการสื่อสารข้อมูลโดยการส่งภาพและเสียงจากฝ่ายหนึ่งไปสู่อีกฝ่ายหนึ่ง การใช้วิดีโอทางไกลต้องมีอุปกรณ์สำหรับบันทึกภาพและอุปกรณ์บันทึกเสียง โดยที่ภาพและเสียงที่ส่งไปนั้นสามารถแสดงเป็นภาพเคลื่อนไหวที่มีเสียงประกอบได้ ซึ่งการใช้สิ่งเหล่านี้เป็นการช่วยในการสื่อสารในปัจจุบัน ล้วนเป็นสื่อเพื่อออกแบบการสื่อสารเพื่อลดความเสี่ยงตามการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่กำลังอยู่ในขณะนี้ ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย สอดคล้องกับการใช้ชีวิตในรูปแบบวิถีใหม่ (New Normal) ด้วย

การเรียนรู้วิถีใหม่ที่เชื่อมโยงกับการสร้างความสามารถในการใช้ทักษะการสื่อสารในรูปแบบใหม่ จึงมีความสำคัญ รูปแบบการเรียนรู้วิถีใหม่เป็นพื้นฐานการสร้างความสามารถ สมรรถนะ การกำหนดทักษะการสื่อสารได้เป็นอย่างดี ผู้ใช้การสื่อสารต้องเรียนรู้และออกแบบการสื่อสารให้ใช้ได้เหมาะสม ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้

การสื่อสารวิถีใหม่ควรเป็นอย่างไร

ชีวิตวิถีใหม่ของประชากรโลกในยุคป้องกันการระบาดของไวรัสโควิด 19 มีแนวโน้มจะต้องดำเนินต่อไปอย่างไร เมื่อพิจารณาเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร (ฉลองรัฐ เณรมาลย์ชลมารค, 2563, หน้า 5) กล่าวคือ

1. การสื่อสารเพื่อการศึกษาจะพัฒนาไปสู่ระบบการเรียนรู้ระยะไกล ผู้สอนอยู่ทางหนึ่ง ผู้เรียนอยู่อีกทางหนึ่ง สองฝ่ายไม่ต้องมาเจอกัน แต่สื่อสารทั้งด้านบทเรียนหรือการทำแบบทดสอบต่างๆ จะผ่านอุปกรณ์ที่เชื่อมระบบ

ออนไลน์ ข้อดีของระบบนี้คือ การตัดขาดหนทางแพร่เชื้อโรคระหว่างกันเป็นไปได้ด้วยดี แต่ข้อเสียก็มี เช่น ผู้ที่ไม่มีอุปกรณ์จะหลุดจากการศึกษาระบบนี้ไป ซึ่งคนกลุ่มนี้มีไม่น้อยในสังคม การเล่าเรียนแบบออนไลน์นี้ แม้มีข้อดีอยู่บ้าง แต่ระบบการศึกษาลักษณะนี้จะขยายตัวเพิ่มขึ้นแน่นอน แม้ผ่านพ้นภัยไวรัสโควิด-19 ไปแล้วก็ตาม

2. การสื่อสารการตลาดจะขยายตัวแบบทวีคูณ แต่จะขยายตัวในภาคการตลาดออนไลน์ สังเกตจากยอดขายออนไลน์ช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 พบว่า มนุษย์เกือบทั่วโลก ซื้อขาย เลือกซื้อ ตัดสินใจบนข้อมูลออนไลน์อย่างกว้างขวาง ร้านค้าออนไลน์ต่างขายสินค้าได้เพิ่มขึ้นหลายเท่าตัวมากกว่าปกติ แม้หลังผ่านพ้นการระบาดของไวรัสโควิด 19 ไปแล้ว แต่หลายฝ่ายคาดการณ์กันว่าจะมีความสนใจการตลาดแบบออนไลน์กันมากขึ้นอย่างแน่นอน จะมีคนสนใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านการสื่อสารการตลาดแบบออนไลน์กันมากขึ้นด้วย แต่ผู้สนใจเล่าเรียนอาจสนใจหลักสูตรระยะสั้นมากเป็นพิเศษ

3. การสื่อสารเพื่อความบันเทิงจะมีการปรับตัวมาพึ่งพิงระบบออนไลน์กันมากขึ้นอย่างแน่นอน โดยสถานการณ์ก่อนการระบาดของไวรัสโควิด 19 ผู้ประกอบการจำนวนมากของโลกรวมถึงของไทยมีการใช้พื้นที่ออนไลน์เพื่อสื่อสารด้านความบันเทิงกันอย่างแพร่หลายอยู่ก่อนแล้ว ยิ่งมาเจอภัยระบาดของไวรัสโควิด 19 ที่ทำให้ประชาชนจำต้องอยู่แต่บ้าน ความบันเทิงผ่านสื่อออนไลน์จึงเป็นเครื่องมือหลักที่ผู้คนใช้หย่อนใจกัน การรับส่งสัญญาณ ถ่ายทอดไฟล์มัลติมีเดียทั้งภาพและเสียงผ่านเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ต (Streaming) ได้รับความบันเทิงผ่านระบบออนไลน์เฟื่องฟูขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ผู้ประกอบการเจ้าของเนื้อหา (Content) ความบันเทิงต่างมีรายได้หรือลูกค้าเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งมีการคาดการณ์กันว่า บรรดาผู้ผลิตเนื้อหา (Content) จำพวกภาพยนตร์ ละคร ซีรีส์ การแสดงดนตรี ฯลฯ น่าจะพัฒนากันไปอีกยาวนาน เพราะเมื่อผ่านพ้นภาวะระบาดของไวรัสโควิด 19 ไปแล้ว ผู้คนก็น่าจะติดใจในความสะดวก การเข้าถึงง่ายของสื่อออนไลน์กันอย่างกว้างขวาง

การสื่อสารในรูปแบบวิถีใหม่จึงเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารในยุคดิจิทัลนั่นเอง คือ เป็นการสื่อสารที่ไร้พรมแดน การใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ต้องเข้าใจบรรทัดฐานของการปฏิบัติตัวให้เหมาะสมและพฤติกรรมที่ต้องมีความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี ทุกคนที่ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตบนโลกนี้มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ อายุ ภาษา และวัฒนธรรม พฤติกรรมการสื่อสารจึงควรมีความตระหนักที่จะต้องมียกเว้นที่สำคัญ 8 ประการ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561, หน้า 34) คือ

1. ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity) คือ ความสามารถในการสร้างและบริหารจัดการอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้อย่างดีทั้งในโลกออนไลน์และโลกความจริง

2. ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) คือ มีดุลพินิจในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัว โดยเฉพาะการแชร์ข้อมูลออนไลน์เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่น

3. ทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking) คือ ความสามารถในการวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลที่ผิด ข้อมูลที่มีเนื้อหาดีและข้อมูลที่เข้าข่ายอันตราย ข้อมูลติดต่อทางออนไลน์ที่น่าเชื่อถือสงสัยและน่าเชื่อถือได้

4. ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management) คือ ความสามารถในการบริหารเวลา ในการใช้อุปกรณ์ยุคดิจิทัลรวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างโลกออนไลน์และโลกภายนอก

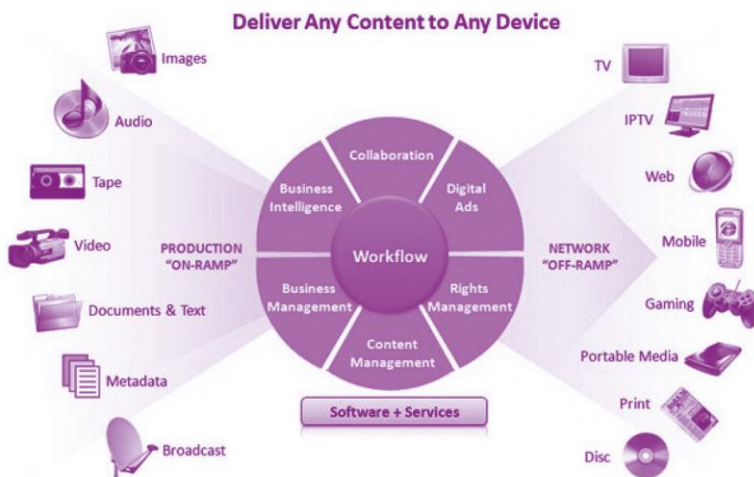
5. ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management) คือ ความสามารถในการรับรู้และรับมือการคุกคามข่มขู่บนโลกออนไลน์ได้อย่างชาญฉลาด

6. ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้ใช้งานมีการทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints) คือ ความสามารถในการเข้าใจธรรมชาติของการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัล ว่าจะหลงเหลือร่องรอยข้อมูลทิ้งไว้เสมอรวมไปถึงเข้าใจผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นเพื่อการดูแลสิ่งเหล่านี้อย่างมีความรับผิดชอบ

7. ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management) คือ ความสามารถในการป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็งและป้องกันการโจรกรรมข้อมูลทางออนไลน์ได้

8. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) คือ ความสามารถในการเห็นอกเห็นใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนโลกออนไลน์

ทักษะทั้ง 8 ประการนี้ล้วนเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมีอิทธิพลอย่างสำคัญ ก่อให้เกิดสื่อใหม่ และการสื่อสารในรูปแบบใหม่ บริการใหม่ๆ มานำเสนอในสังคม ผลตามมาก็คือเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการสื่อสาร ทั้งนี้เทคโนโลยีจากเดิมที่เคยสื่อสารแบบแยกต่างหากจากกัน ในปัจจุบันสื่อในการสื่อสารมีความหลากหลาย และได้รวมเป็นสื่อเดียว ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้สื่อของคน คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างกว้างขวางขึ้น และเกิดขึ้นได้อย่างทันทีไม่จำกัดด้วยเวลาและสถานที่ ผู้ใช้สื่อเป็นทั้งผู้รับและผู้ส่งสารหรือกลายเป็นผู้ใช้สื่อ การผสมผสานสื่อเหล่านี้ทำให้ผู้ใช้สื่อไปสู่การใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะการทำงานแบบใหม่ มีการสร้างความสัมพันธ์ในสังคมใหม่ การสร้างบุคลิกภาพใหม่และสร้างวัฒนธรรมใหม่ขึ้นผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารแบบไร้สาย



ภาพ 1 แสดงการสื่อสารผ่านสื่อหลากหลายชนิด
(ที่มา: พนา ทองมีอาคม, 2559)

พฤติกรรมการสื่อสารของคนในสังคมวิถีใหม่ (New Normal) จึงสัมพันธ์กับสื่อที่มีการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารในรูปแบบใหม่เกิดขึ้นมีรูปแบบบริการที่เสนอให้ผู้เลือกใช้ได้หลายรูปแบบและมีการออกแบบวิธีการให้บริการและการใช้ชนิดใหม่ๆ เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ทำให้คนอยู่ใกล้ชิดกับข่าวสารรอบตัว มีการเชื่อมต่อกับกลุ่มสังคมตลอดเวลา แม้อยู่ตัวคนเดียวก็เสมือนมีสังคมรอบข้างอยู่ด้วย แคมเปญสัญญาณภาพ เสียง หรือข้อความออกไป ก็จะได้รับคำตอบกลับอย่างรวดเร็ว ทั้งยังสามารถจัดกลุ่มติดต่อสื่อสารของตนได้ ไม่ว่าจะจัดการให้เป็นสื่อสาธารณะ สื่อมวลชน หรือจัดกลุ่มการสื่อสารขนาดเล็กหรือใหญ่ จะเป็นกลุ่มเปิดหรือกลุ่มปิด รูปแบบการจัดมีการสื่อสารได้แทบไม่จำกัด มีกลุ่มที่สนใจเรื่องราวเดียวกัน กลุ่มทางอาชีพ เพื่อนนักเรียน กลุ่มธุรกิจ มองได้ว่าเป็นชุมชนเสมือนจริง (Virtual Community) ในการติดต่อสื่อสาร ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการสื่อสารในยุคใหม่ คือ การเปิดให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตผลิตเนื้อหาได้ด้วย จากอดีตสื่อสารมวลชนเป็นการเสนอสื่อทางเดียว ผู้ใช้สื่อเป็นเพียงผู้รับสาร แต่ทุกวันนี้ การสื่อสารสามารถสื่อสารได้สองทางไปแล้วนั่นเอง (Jorge Frascara, 2004, p.20) ได้กล่าวถึงการออกแบบการสื่อสารว่า “นักออกแบบการสื่อสารด้วยภาพ ทำงานบนแฟ้มเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (File) โดยเป็นการตีความ การจัดระเบียบ และการนำเสนอข้อความด้วยภาพและจะใช้ความรู้ลึกไต่ต่อรูปแบบไปด้วยกัน และมีการใช้สารที่มีความไวต่อเนื้อหาสิ่งพิมพ์ นักออกแบบการสื่อสารไม่เพียงแต่จัดระเบียบการพิมพ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงคำ ประโยค ข้อความ งานของการออกแบบการสื่อสารมุ่งเน้นไปที่ประสิทธิภาพ ความเหมาะสมความสวยงามและความประหยัดของข้อความ และจะหาอย่างไรกับการวางแผนและการจัดโครงสร้างการผลิตและการประเมินผลของการสื่อสารด้วยนั่นเอง” ดังจะเห็นว่าสื่อในการสื่อสารหรือแม้กระทั่งสาร มีความสำคัญต่อการออกแบบการสื่อสารเป็นสำคัญ ซึ่งการออกแบบสารและการสื่อสารในรูปแบบวิถีใหม่นั้นมาจากการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการดำเนินวิถีชีวิตภายใต้บริบททางสังคมใหม่ การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 และตามการปรับเปลี่ยนทางเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้เกิดช่องทางการสื่อสารใหม่ๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารเปิดรับสารเป็นได้ทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารได้สะดวก รวดเร็ว ทั้งนี้สารในรูปแบบการสื่อสารวิถีใหม่จึงสอดคล้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล ลักษณะของสารที่ผู้ใช้สารสื่อสารกันนั้นล้วนแล้วเป็นการสื่อสารบนโลกสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สารในลักษณะต่างๆ ดังยกตัวอย่างนี้

1. การสื่อสารด้วยภาพ (Visual Thinking) คือ กระบวนการออกแบบความคิดที่จะช่วยสร้าง “วิธี” คิดใหม่ คิดและมองอะไรชัดขึ้นง่ายขึ้น เห็นความเชื่อมโยงในสิ่งต่างๆ ซึ่งการออกแบบการสื่อสารในลักษณะนี้ จะใช้ภาพเป็นองค์ประกอบในการสื่อความนั่นเอง โดยมีลักษณะการสื่อสารต่างๆ คือ เร้าการคิดด้วยภาพง่ายๆ (Visual Note-Taking) ใช้ภาพช่วยเล่าเรื่อง (Visual Aid for Storytelling) ช่วยระดมไอเดียด้วยภาพ (Visual Facilitation) เป็นต้น



ภาพ 2 ตัวอย่างรูปแบบการสื่อสาร Visual Thinking

(ที่มา: ไพฑูรย์ อนันต์ทเขต, 2561)

2. การสื่อสารด้วยข้อความ (Text Message) คือ ข้อมูลที่เป็นข้อความ ซึ่งหมายรวมถึง ตัวเลข ตัวอักษร เครื่องหมายต่างๆ หรืออาจจะรวมถึงการส่งในรูปแบบเสียงได้ ขึ้นอยู่กับตัวสื่อหรือที่เราเรียกว่า แอปพลิเคชันที่มารองรับการสื่อสารในลักษณะนี้ที่จะส่งสารไป นั่นเอง

3. สัญลักษณ์ (Emoticon & Sticker) คือ ชุดของสัญลักษณ์ต่างๆ หรือภาพขนาดเล็กที่มีจุดประสงค์เพื่อแสดงสีหน้าของมนุษย์และสื่อถึงอารมณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของลักษณะน้ำเสียงที่ใช้กันแพร่หลายในการแทนข้อความเพื่อส่งสารไปถึงผู้รับสาร ผู้รับสารตีความหมายสารผ่านสัญลักษณ์นี้ได้อย่างรวดเร็ว

4. การเผยแพร่เสียงบนแพลตฟอร์ม (Podcast) คือ รายการเผยแพร่เสียงผ่านทางสถานีออนไลน์ (Platform) โดยมีผู้ดำเนินรายการออกมาเล่าเรื่องต่างๆ หรืออาจเป็นการให้สัมภาษณ์ ให้อารมณ์คล้ายกับการฟังวิทยุ

การออกแบบสารในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์มีรูปแบบกลวิธีการออกแบบสารดังนี้ (สำราญ แสงเดือนฉาย, 2563)

1. การสร้างความประทับใจแรก เป็นการออกแบบสารที่ต้องสร้างการผัสสะทางอารมณ์ (Emotion Design) ให้รับรู้ได้ถึงแก่นแนวคิดของสาร

2. สดใหม่ สารที่ออกแบบจะต้องทำหน้าที่ในการบอกเล่า เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ หรือประเด็นความสนใจที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ที่ตรงกับความต้องการและช่องทางการเปิดรับข่าวสารของกลุ่มเป้าหมาย

3. การออกแบบสารจะต้องมีประเด็นของเรื่องราวที่น่าเสนอที่ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สารที่ออกแบบจะต้องเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการแสดงทัศนคติ

4. สั้นกระชับ เข้าใจง่าย การออกแบบสารจะต้องสร้างการจดจำได้ง่าย เกิดความเข้าใจได้โดยทันที และต้องสร้างกระแสสังคม เช่น Twitter ที่สื่อสารด้วยถ้อยคำสั้นๆ ในการสื่อสารปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นต้น

5. เล่าเรื่องข้ามสื่อ การออกแบบสารในยุคสื่อดิจิทัล ผู้ออกแบบสารจะต้องออกแบบสารและค้นหากลวิธีการเล่าเรื่องในเรื่องที่ต้องการเล่านั้นๆ ให้สามารถไปนำเสนอได้หลากหลายสื่อและเหมาะสมกับธรรมชาติของสื่อเหล่านั้นๆ

6. ความจริง ความดี ความงาม การออกแบบสารจะต้องนำเสนอ “ความจริง” ผู้ออกแบบสารจะต้องตรวจสอบยืนยันความถูกต้องของข้อมูล เพราะสารที่ออกแบบย่อมส่งผลกระทบต่อผู้รับสารนอกเหนือจากความเข้าใจในสารที่ตรงแล้ว สารนั้นจะต้องสร้างความรู้ สร้างการรับรู้ และสร้างทัศนคติกับผู้รับสาร “ความดี” คือ สารจะต้องทำหน้าที่ในการจรรโลงสังคม “ความงาม” สารต้องก่อให้เกิดคุณค่าทางจิตใจ

แนวทางการออกแบบสื่อสารตามรูปแบบวิถีใหม่ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

การออกแบบสื่อสาร เป็นการออกแบบที่มุ่งสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคล ซึ่งอาจสื่อความเข้าใจกันด้วยตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ ซึ่งการสื่อความหมายนี้จะปรับปรุงรูปแบบมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว นอกจากนี้การออกแบบสื่อสารยังเป็นการออกแบบที่มุ่งให้สื่อส่งไปนั้น เข้าใจง่าย จดจำง่าย ดึงดูดความสนใจด้วยวิธีการจัดทำเป็นตัวอักษร ภาพสัญลักษณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายโฆษณา แคตตาล็อก โบชัวร์ และการแพร่ภาพ เสียงทางสื่อต่างๆ เป็นต้น การออกแบบการสื่อสารที่อยู่ในโลกวิถีใหม่ จึงเป็นการสร้างสรรค์ออกแบบการสื่อสารแต่ละประเภทหรือตอบสนองต่อความต้องการการสื่อสารการใช้ชีวิตวิถีใหม่ไปพร้อมกัน

การศึกษาเรื่อง “การรู้เท่าทันการสื่อสารกับการขับเคลื่อนวาระปฏิรูปสังคมไทยในยุคดิจิทัล (ชนัญสรุ อรณพ ณ อยุธยา, 2560, หน้า 21-33) ได้ศึกษาทัศนะต่อการส่งเสริมการรู้เท่าทันการสื่อสารมีบทบาทในการปฏิรูปสังคมไทยด้านการสื่อสารให้ได้ผล กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดว่าวิธีการส่งเสริมให้ประชาชนคนไทยมีความรู้เท่าทันสื่อและการสื่อสารทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ในยุคดิจิทัลที่ น่าจะได้ผลและควรส่งเสริมคือ การส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาเพื่อสร้างความรู้เท่าทันสื่อและการสื่อสาร โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรตั้งแต่ระดับมหาวิทยาลัย การสร้างเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อและการสื่อสารในสังคมไทยให้มีบทบาทเพื่อตรวจสอบคุณภาพสื่อและการสื่อสารให้สร้างสรรค์และรับผิดชอบมากขึ้น ในขณะที่ประเด็นการส่งเสริมการรู้เท่าทันการสื่อสารอื่นๆ ที่รวมถึงรัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณส่งเสริมกิจกรรมและการสร้าง การเรียนรู้เท่าทันสื่อและการสื่อสาร และส่งเสริมการวิจัยและโครงการเกี่ยวกับการรู้เท่าทันการสื่อสาร

สื่อใหม่กับการเรียนรู้และการสร้างค่านิยมทางสังคมของเยาวชนไทย (ฐิตินัน บ. คอมมอน, 2563, หน้า 884) ได้ให้ข้อเสนอแนะจากการศึกษาว่า บทบาทของสื่อใหม่กับค่านิยมเกี่ยวกับการใช้ภาษากับเยาวชนส่วนใหญ่ยอมรับว่า สื่อใหม่ส่งผลให้ตนเองใช้ภาษาผิดๆ ทั้งแบบที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ โดยให้เหตุผลว่า ภาษาที่ใช้ในสื่อใหม่เป็นการใช้ภาษาแบบสั้นๆ เพื่อความกระชับ ไม่ถูกหลักไวยากรณ์ เมื่อใช้ภาษาลักษณะนั้นบ่อยๆ ทำให้เกิดการติดเป็นนิสัยโดยไม่รู้ตัว และนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การพูดกับเพื่อนหรือคนรอบข้างแบบสั้นๆ ห้วนๆ อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด

เพราะการสื่อสารผ่านข้อความโดยไม่เห็นหน้าตาและน้ำเสียงทำให้ไม่สามารถคาดเดาอารมณ์ของคู่สื่อสารขณะเวลานั้นได้ จึงก่อให้เกิดการตีความแบบผิดๆ และนำไปสู่ความขัดแย้งกันโดยรวมทั้งยังเกิดติดเป็นนิสัยการสื่อสารทางภาษาผิดๆ ที่ใช้ในสื่อใหม่เหล่านั้นมาใช้ในการเรียนหนังสือโดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า บางครั้งสื่อใหม่เข้ามาสร้างค่านิยมในการระบายอารมณ์แบบผิดๆ ด้วยภาษาที่หยาบคายไม่สุภาพ ซึ่งถือเป็นค่านิยมที่อันตรายสร้างพฤติกรรมที่ก้าวร้าว

นอกจากนี้แล้ว การศึกษาเรื่อง “นิวนอร์มอล ในยุคโควิด-19” (ชัยเลิศ พิษิตพรชัย, 2563, ย่อหน้า 8) ได้ให้แนวคิดในการเตรียมปรับตัว จากมาตรการที่เป็นนิวนอร์มอลทางการศึกษาทั้งครูผู้สอน สถาบันการศึกษา นักเรียน นักศึกษา รวมไปถึงผู้ปกครอง ซึ่งต้องเตรียมปรับตัว ดังนี้

1. ฝ่ายครูอาจารย์ จะต้องเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเจตคติ ต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสร้างสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการสอนแบบปิดไม่เชื่อมต่อ (Offline) เช่น การสร้างสไลด์ PowerPoint และอัดเสียงบรรยายในแต่ละสไลด์ได้ พัฒนาตนเองให้สามารถใช้โปรแกรมเพื่อจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบไลฟ์สด พัฒนาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความเหมาะสมและความสามารถของโปรแกรมที่เลือกใช้งาน

2. ฝ่ายนักเรียน-นักศึกษา หรือผู้เรียนจะพัฒนาตนเองให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้เก่งขึ้น พัฒนาทักษะการอ่านหนังสือเร็ว (Speed Reading) ทักษะการจดบันทึก การคิดสังเคราะห์และเชื่อมโยง เนื่องจากเนื้อหาความรู้ในอินเทอร์เน็ตมีมากขึ้น ผู้เรียนต้องเรียนรู้วิธีการกรองความรู้ที่แท้จริงแยกออกจากความรู้หรือข้อมูลขยะ

3. กระบวนการเรียนการสอน ก็ต้องปรับเปลี่ยนไปเป็นแบบออนไลน์และออฟไลน์มากขึ้น ชั่วโมงปฏิบัติ ซึ่งต้องพบหน้ากันควรถูกวิเคราะห์แยกแยะเอาส่วนที่เป็นความรู้ที่เรียนแบบออนไลน์หรือออฟไลน์ออกจากส่วนที่ต้องมีการปฏิบัติซึ่งหน้าจริงๆ ออกจากกันให้ชัดเจน เพื่อลดระยะเวลาในการพบปะกันลง

4. กระบวนการวัดและประเมินผล โดยปกติมักจะเป็นการสอบซึ่งหน้า แต่ต้องปรับเป็นการสอบออนไลน์ ซึ่งมีประเด็นหลายเรื่อง เช่น เสถียรภาพและความเร็วของระบบเครือข่าย การวินิจฉัย (Identify) ตัวบุคคลผู้นั่งสอบ การรักษาหรือบุคคลหรือการสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ต

5. ผู้ปกครอง มีบทบาทสำคัญในการจัดเตรียมระบบสื่อสาร อุปกรณ์เครื่องมือในการเรียนออนไลน์ให้กับบุตรหลาน รวมไปถึงกำกับดูแลด้านการเรียน ฝึกสอนเรื่องการมีวินัย ซึ่งในกลุ่มเด็กเล็กผู้ปกครองอาจจะต้องนั่งเรียนด้วยหรือสอนหนังสือลูกน้อยด้วยตัวเองหรือเรียนรู้ที่บ้าน (Learn At Home) ไปพร้อมบุตรหลานหรืออาจจะเกิดอาชีพใหม่คือ พี่เลี้ยงช่วยสอนบุตรหลานในการเรียนออนไลน์

6. สถานศึกษา ต้องจัดเตรียมระบบเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานทางไอที เช่น ไวไฟ (Wi-Fi) ที่รวดเร็ว มีเสถียรภาพและเพียงพอ จัดหาฮาร์ดแวร์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย อุปกรณ์มือถืออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ให้เพียงพอ จัดเตรียมซอฟต์แวร์ที่จำเป็น เช่น โปรแกรมสร้างสื่อการเรียนการสอนมัลติมีเดีย โปรแกรมตัดต่อภาพเสียง วิดีโอ โปรแกรมที่ใช้จัดการเรียนการสอนหรือการประชุมออนไลน์ต่างๆ เป็นต้น

ผลกระทบการแพร่ระบาดไวรัส COVID-19 ทำให้กระบวนการใช้ชีวิตของมนุษย์เข้าสู่รูปแบบวิถีใหม่รวมถึงการสื่อสารในยุคดิจิทัล ซึ่งการเกิดปรากฏการณ์เช่นนี้ ทางสื่อสารต่างๆ จึงก่อให้เกิดช่องทางในการใช้การสื่อสาร

ในรูปแบบใหม่ๆ ผู้เรียนต้องมีความรู้และพร้อมทางเทคโนโลยี ควรได้รับการสร้างประสบการณ์และทักษะให้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการตอบสนองความต้องการในการติดต่อสื่อสารได้

บทสรุป

การระบาดของไวรัสโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อคนทั่วโลก เกิดวิถีใหม่ (New Normal) ก่อเกิดการเปลี่ยนแปลงใหญ่ในทุกกิจกรรมของมนุษย์ ทำให้กิจกรรมทุกกิจกรรมของมนุษย์จะต้องปรับตัว พร้อมทั้งจะยืดหยุ่นและต้องก้าวข้ามกิจกรรมเดิมๆ ไปสู่สิ่งใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงที่เร็วและแรง การออกแบบการสื่อสารในรูปแบบวิถีใหม่จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารในยุคปัจจุบันและยังเป็นการสร้างความน่าสนใจในการสื่อสารและยังช่วยในการสื่อสารนั้นๆ กระทำได้อย่างรวดเร็ว ตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่อยู่ในยุคดิจิทัล การเรียนรู้วิถีใหม่ของ ผู้เรียนจึงรวมถึงการออกแบบการสื่อสารที่เชื่อมโยงกับการสร้างความสามารถที่จะใช้เทคโนโลยีสื่อสารในอนาคต จึงต้องให้ความสำคัญในเรื่องผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ การเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เนื้อหาความรู้อยู่บนการใช้โปรแกรมหรือชุดคำสั่ง (Software) ระบบและทรัพยากรของเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการผ่านอินเทอร์เน็ตมากมาย การเรียนจึงไม่ได้หมายถึงการถ่ายทอดเนื้อหาตามหลักสูตรที่กำหนดฝ่ายเดียว เพราะหลักสูตรจะเป็นเพียงกรอบเท่านั้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจ มีสื่อการศึกษาแบบเปิด มีรูปแบบเป็นมัลติมีเดียที่ผู้เรียนจะต้องออกแบบตามความสนใจหรือเหมาะสมเพื่อให้สารสื่อสารของตนมีประสิทธิภาพที่สุด ผู้สอนอยู่ในฐานะที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเสริมทักษะที่จำเป็นให้ผู้เรียน การออกแบบการสื่อสารในรูปแบบการเรียนรู้วิถีใหม่เป็นพื้นฐานการสร้างความสามารถ สมรรถนะ การกำหนดทักษะความสามารถที่จะได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้วัดผลและประเมินระดับความสามารถที่ผู้เรียนได้รับ ดังนั้นช่องทางของการที่จะสื่อสารเพื่อการเรียนรู้จึงมีความหลากหลาย ความสามารถในการออกแบบการสื่อสารโดยใช้รูปแบบต่างๆ เพื่อให้การสื่อสารนั้นเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและเป็นที่น่าสนใจของทั้งผู้ส่งสารและรับสาร ดังนั้นการออกแบบการสื่อสารประเภทต่างๆ จำเป็นต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอหรือไม่ก็ต้องถูกคิดค้นขึ้นใหม่ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์นั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- ฉลองรัฐ เณรมาลย์ชลมารณ. (2563). **NEXT NORMAL กับวิถีใหม่แห่งการสื่อสาร**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 9, 2564, จาก <https://www2.rsu.ac.th/samrangsit-online-detail/CommArts-Article15>
- ชนัญสร อรณพ ณ อยุธยา. (2560). การรู้เท่าทันการสื่อสารกับการขับเคลื่อนวาระปฏิรูปสังคมไทยในยุคดิจิทัล. **วารสารสุทธิปริทัศน์**, 31(97), 21-33.
- ชัยเลิศ พิชิตพรชัย. (2563). นิวนอร์มอล ในยุคโควิด-19. **จุลสารนวัตกรรม ฉบับที่ 58 ศึกษาปริทัศน์**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 15, 2564, จาก <https://il.mahidol.ac.th/th/newsletter58-page-2/>
- รุติณัน บ. คอมมอน. (2563). **สื่อใหม่กับการเรียนรู้และการสร้างค่านิยมทางสังคมของเยาวชนไทย**. ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พนา ทองมีอาคม (2559). **เรียนรู้เรื่องสื่อ**. กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพาณิชย์.
- ไพฑูรย์ อนันต์ทเขต. (2561). **Visual Thinking คืออะไร**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://celt.li.kmutt.ac.th/km/wp-content/uploads/2018/12/visual-thinking-info-01-768x1086.jpg>
- ราชบัณฑิตยสภา. (2563). **พจนานุกรมศัพท์นิเทศศาสตร์**. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์นิเทศศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. (2561). **“คู่มือพลเมืองดิจิทัล”**. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำราญ แสงเดือนฉาย. (2563). **การออกแบบสารในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ MESSAGE DESIGN IN NEW NORMAL**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 6, 2564, จาก <https://www2.rsu.ac.th/samrangsit-online-detail/CommArts-Article21>
- อำนวย เดชชัยศรี, และณัฐกานต์ ภาคพรต. (2562). **หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ มัธยมศึกษาปีที่ 2**. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- Jorge Frascara. (2004). **Communication Design**. New York: Allworth Press.